

ЗВЯЗДА
Падарожжа
100 праз
годдзе

Як «Звязда» пісала гісторыю (1976—1986)

Будаўніцтва і адкрыццё Мінскага метрапалітэна, увядзенне абмежаванага кантынгенту савецкіх войскаў у Афганістан, рэкорды ў спартоўных Алімпіады-80 і ў пакарэнні космасу, трагічная гібель Пятра Машэрава, балет «Лебядзінае возера» як сімвал смерці ў найвышэйшых партыйных эшалонах, антыалкагольная кампанія, паскарэнне і іншыя заклікі перабудовы, ідэалагічныя віткі «халоднай вайны» і пратэсты супраць гонкі ўзбраенняў, а яшчэ катастрофа на Чарнобыльскай АЭС, попел якой накрыў краіну на многія дзесяцігоддзі... І гэта толькі частка знакавых падзей 1970—80-х гадоў, якія журналісты «Звязды» пражылі разам з героямі сваіх публікацый і чытачамі. Што і як пісала газета пра жыццё сучаснікаў?

ЛІЧБЫ І ЛІТАРЫ

«Ударныя тэмпы, высокая якасць работы — пад такім дэвізам пачалі дзесятыю пяцігодку працоўныя нашай рэспублікі», — паведамляе «Звязда» ў першыя дні 1976-га.

Як і ў мінулым дзесяцігоддзі, круглыя даты і прыгожыя лічбы ў газеце сустракаюцца з зайздроснай рэгулярнасцю. Заклікі ўзняць вышэй сцягі сацспартоўнага да ХХV з'езда КПСС змяняюцца рэпартажамі з мерапрыемстваў да 60-годдзя Кастрычніка, а тыя — справаздачамі аб шырокамаштабнай падрыхтоўцы да 60-годдзя БССР, тэматычнымі падборкамі да 60-годдзя Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту, святочна-аналітычнымі артыкуламі да юбілеяў беларускіх пісьменнікаў — 100-х угодкаў Янкі Купалы і Якуба Коласа, 80-годдзя Кандрата Крапівы, 90-годдзя Змітрака Бядулі і Максіма Багдановіча і г. д.

Дарэчы, напярэдадні 60-годдзя БССР здзейснілася знакавая для рэспублікі падзея: летам 1978-га генсек ЦК КПСС Леанід Брэжнеў прыбыў у Мінск і ўласнаручна прымацаваў да сцяга горада-героя дзве ўзнагароды — ордэн Леніна і медаль «Залатая Зорка». Тое, што кіраўніку кампартыі БССР Пятру Машэраву і яго паплечнікам дабівацца гэтых узнагарод давялося некалькі гадоў, у газетных перадавіцах не адлюстравана — наадварот, у прамове, якую цытуе «Звязда», Машэраў ад імя беларускага народа выказаў выключную ўдзячнасць і гарачае імкненне «ісці абавязкова далей, дабівацца большага, усё рабіць лепш, усё рабіць больш якасна». Але факт застаецца фактам: сваю Зорку Героя на юбілейнай хвалі ўрачыстасцяў Мінск-такі атрымаў!

«Афіцыйныя» даты накіраваны на 60-годдзя ўтварэння БССР і адзначаліся афіцыйна — з прыёмам у Мінску вялікіх дэлегацый з Масквы, Ленінграда і ўсіх саюзных рэспублік, з пафаснымі пасяджэннямі і прамовамі, якія цэлымі «прасцінамі» друкавала «Звязда». Але разам з тым газета знаходзіла час і месца, каб ладзіць іншыя, значна менш фармальныя святы. Так, карыстаўся папулярнасцю 30-кіламетровы прабег Курган Славы — Плошча Перамогі, які рэдакцыя «Звязды» ладзіла штогод сумесна з цэнтральным саветам ДСТ «Чырвоны Сцяг». У 1978 годзе «ўдзел у спартоўным ўзяла рэкордная на той час колькасць удзельнікаў — 164 чалавекі, якія прадстаўлялі ўсю краіну». Нагадаем, на ўвазе мелася савецкая краіна, таму адрасы лёгкаатлетаў — Масква, Мінск, Барнаул, Ерэван, Калуга, Тула, Кіеў, Калінінград, Даўгаўпілс, Смаленск, Мурманск... Дарэчы, у тым забегу перамог мінчанін, Барыс Адамовіч, які пераадолеў 30 кіламетраў за 1 гадзіну 37 хвілін і 35 секунд. А ўсяго праз некалькі гадоў, у 1985-м, колькасць удзельнікаў прабега складала 11 тысяч чалавек!

РУКІ НА ПУЛЬСЕ

Адна з пастаянных тэм у гэты час — рэіды і праверкі, якія карэспандэнты ладзяць для прамысловых і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. «Звязда» пачынае выдаваць дадатак «Народны кантроль». Акрамя таго, у 80-я з'яўляецца рубрыка «Селектар «Звязды» — аналаг сучаснага «гарачага тэлефона» для сельскай гаспадаркі, якая інфармуе аб ходзе веснавой сяўбы, уборкі ўраджаю, нарыхтоўкі кармоў і іншых важных тэмах. Пастаянна выходзяць і спецыяльныя «Прысяга» («Клуб абаронна-патрыятычнага выхавання») і «Крылы» (падборка артыкулаў на тэмы выхавання падлеткаў і моладзі).

Чарга працоўных на развітанні з П. М. Машэравым.

Пад увагай і працяг асваення космасу. У 1978—79 гадах практычна штодня друкуюцца звесткі аб рабоце савецка-польскага пилатэмага комплексу «Салют-6» — «Саюз-29», аўтаматычнага грузавага транспартнага карабля «Прагрэс-2», штучнага спадарожніка «Космас-1027» і іншых даследчых касмічных апаратаў. З асаблівым гонарам журналісты сачылі за палётам нашага земляка, ураджэнца вёскі Белае Крупскага раёна Уладзіміра Кавалёнка, які правёў на

Пакарэнне космасу — адна з цэнтральных тэм у 80-я.

касмічнай арбіце 140 сутак — гэта быў самы доўгі палёт на той час!

У 1978-м карэспандэнт «Звязды» А. Калеснік завітаў у госці да матуляў беларускіх касманаўтаў — Марфы Паўлаўны Клімук і Вольгі Іванаўны Кавалёнак, — і апошняя прыгадала уражальны выпадак: «У падлеткавым узросце Валодзя, які хадзіў у школу за 6 кіламетраў, вярнуўся ледзь не з абмарожанымі нагамі — згубіў разарваную абкрутку, якая замяняла боты. Мы з маці ўсю ноч плялі з вярвак лапці, а раніцой зноў выйравілі: «Ідзі, вучыся, сыноч!»

1980-ы праходзіць пад знакам Алімпійскіх гульняў, якія прымала не толькі Масква, але і таксама Ленінград, Мінск і Кіеў, дзе праходзіла частка футбольных матчаў. Беларуская сталіца, у прыватнасці, прымала 4 каманды футбольнага турніру: ГДР, Іспанію, Алжыр і Сірыю. Праўда, спартыўнае свята было азмрочана палітычнымі гульнямі: шэраг краін байкатаваў Алімпіяду ў СССР. Вось як публікацыя ад 17 ліпеня 1980 года апісвае «недарэчны антыалімпійскі фарс»: «Міжнародны лёгкаатлетычны спартоўны ў Філадэльфіі (ЗША) прадстаўленыя як «буйнейшая міжнародная спартыўная падзея», хоць удзел у ёй прыме толькі нязначная колькасць спартсменаў з 9 краін, уключаючы Барбадос. Задуманы гэтыя сурогатныя спартоўны з яўнай мэтай спрабаваць супакоіць абурэнне тых амерыканскіх спартсменаў, якіх Белы дом пазбавіў магчымасці ўдзельнічаць у Алімпійскіх гульнях у Маскве».

ВЯЛІКІЯ БУДОЎЛІ...

31 снежня 1976 года Мінскі аэрапорт адправіў у палёт мільённага пасажыра — паводле «Звязды», шчаслівы нумар выпай на настаўніцу Ратамскай сярэдняй школы Н. В. Фірсава, якая накіроўвалася на Новы год у Маскву і атрымала ў

якасці падарунка бясплатны білет і авіясувенір. А ўжо праз два гады за 35 км ад сталіцы пачалося будаўніцтва міжнароднага аэрапорта «Мінск-2», які планавалася адкрыць у 1982-м. «Узлётна-пасадачная паласа зможа прымаць самыя сучасныя самалёты — звышгукавыя лайнеры «ТУ-144», аэробус «ІЛ-86» на 350 пасажыраў», — анансуе газета.

Акрамя таго, увесну 1977-га пачалося будаўніцтва першай лініі мінскага метро, за пракладкай 8600 метраў якога «Звязда» пільна сачыла на кожным этапе, а напярэдадні адкрыцця — 29 чэрвеня 1984 года, да 40-й гадавіны вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў — падрыхтавала вялікі рэпартаж. «Пасажырскі транспарт у Мінску пачынаўся з конкі, — успаміналі журналісты. —

Год 1976-ы. «Кожны дзень у строга вызначаны час канвеем Мінскага гадзіннікавага завода спыняе свой бег. Інструктары вытворчай гімнастыкі запрашаюць рабочых на фізкультурную пацімінутку».

Конку замяніў трамвай, затым на вуліцах горада з'явіліся аўтобусы і тралейбусы. Многія мінчане памятаюць, што маршрут першага тралейбуса не так даўно заканчваўся прыпынкам «Абсерваторыя». А далей — поле, вёска Сцяпянка. Цяпер амаль на гэтым месцы станцыяй «Маскоўская» пачынаецца лінія мінскага метрапалітэна.

Наогул «Звязда» старалася не выпускаць з-пад увагі ніводнага значнага аб'екта, падрабязна расказваючы і пра закладку ўнікальнай экспазіцыі пад адкрытым небам — Музея народнай архітэктуры і быту, ідэю стварэння якога агучыў газеце пісьменнік Уладзімір Караткевіч, і пра ўвядзенне новага Палаца піянераў і школьнікаў (цяпер — дзяцей і моладзі), і пра будаўніцтва Мазырскага нафтапрапрацоўчага завода, 4-га Салігорскага калійнага завода, і, натуральна, пра аб'екты для Алімпійскіх гульняў 1980 года: узводзімы беларусамі гасцінічны комплекс у маскоўскім Ізмайлаве і рэканструяваны стадыён «Дынама» ў Мінску. На апошнім, піша «Звязда», павялічылася заходняя трыбуна, што дало 8 тысяч дадатковых гля-

дацкіх месцаў, з'явіліся ложы для прэсы, ганаровых гасцей, каментатарскія кабіны, а таксама «чатыры ажурныя вышкі з батарэямі магутных праэктараў, што дадуць магчымасць трансляваць матчы па каларным тэлебачанні ў вячэрні час».

...І ВЯЛІКІЯ СТРАТЫ

4 кастрычніка 1980 года Беларуская засталася без свайго «партызанскага кіраўніка»: у аўтакатастрофе загінуў Першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі Пётр Машэраў. Безумоўна, яго гібель мела шырокі рэзананс, расследавалася на вышэйшым узроўні, і гэтак жа безумоўна ніякіх падрабязнасцяў аб ходзе следства СМІ таго часу не друкавалі. Некалькі тыдняў «Звязда» змяшчала спачуванні, якія дасылалі беларускаму ўраду кіраўнікі іншых сацыялістычных і капіталістычных краін, міжнародныя арганізацыі, а таксама працоўныя калектывы ўстаноў, прадпрыемстваў і сельскіх гаспадарак, грамадскія дзеячы і простыя людзі з усяго Савецкага Саюза. Камсамолка 20-х гадоў Э. Яцкевіч з Мінска, напрыклад, напісала ў газету: «Пётр Міронавіч Машэраў быў верным ленинцам і нястомна працаваў над задачамі партыі Леніна, якая праз цяжкасці, голад і холад прывяла нас да шчаслівага жыцця. Разам з усёй маёй Беларуссю, разам з пяццю дзецьмі, сямю ўнукамі і двума праўнікамі глыбока смуткую з прычыны заўчаснай смерці лепшага сябра людзей, Героя вайны і працы, дарагога ўсім нам Пятра Міронавіча».

Да юбілейных дат прымяркоўваліся шматлікія працоўныя рэкорды.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.
tselyashuk@vziazda.by

(Заканчэнне
ў наступным нумары).